

УДК 343.346

Вікторія Вікторівна Бесчаста,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ
БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ
ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ**

В останні роки значне занепокоєння викликає висока статистика дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) в Україні. Так, у 2015 році було зареєстровано 134193 ДТП, в яких 31467 осіб було травмовано та 3970 осіб загинуло; у 2016 році було зареєстровано 158776 ДТП, в яких 37526 осіб було травмовано та 3410 осіб загинуло; у 2017 році було зареєстровано 162526 ДТП, в яких 34677 осіб було травмовано та 3432 особи загинуло; у 2018 році було зареєстровано 150120 ДТП, в яких 30884 особи було травмовано та 3350 осіб загинуло [1; 2]. Зазначені статистичні дані свідчать про те, що існуюча на сьогодні кримінальна відповідальність за скоєння злочину, передбаченого ст. 286 КК України не в змозі ефективно впливати на попередження скоєння подібних злочинів в Україні, а тому існує потреба її вдосконалення, зокрема, в частині встановлення покарання за вчинення порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, яке б могло здійснювати попереджувальний вплив на водіїв.

Вбачається, що під час аналізу дієвості та адекватності встановленого покарання за злочин, передбачений ст. 286 КК, слід зважати, що цей злочин є необережним. У той же час слід враховувати доволі тяжкі наслідки для життя і здоров'я потерпілих, що спричиняються в результаті порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, та те, що знаряддям цього злочину є засіб підвищеної небезпеки – транспортний засіб. Відповідно, вважаємо доцільним передбачення низки альтернативних покарань за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, як це до речі і зроблено у чинній редакції ч. 1 ст. 286 КК, з метою його максимальної індивідуалізації, враховуючи

ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання. Так, наприклад, до неповнолітнього, який вчинив злочин, передбачений ч. 1 ст. 286 КК, який не працює і не має самостійного доходу, власних коштів або майна, на яке може бути звернене стягнення, може бути застосоване лише такий вид основного покарання як арешт від п'ятнадцяти до сорока п'яти діб. Тому зменшення кількості видів альтернативних покарань, передбачених за у ч. 1 ст. 286 КК, вважаємо недоречним.

Продовжуючи міркування щодо відповідності покарання, передбаченого ст. 286 КК, тяжкості цього злочину, зазначимо, що вважаємо необхідним підвищити розмір штрафу за вчинення цього злочину. Так, на сьогодні мінімальний розмір штрафу, який може бути призначений за злочин, передбачений ч. 1 ст. 286 КК, в якості основного покарання дорівнює двомстам НМДГ (3400 грн), що навіть є меншим за мінімальну заробітну плату, встановлену в 2019 р. (4173 грн). Такий штраф становить третину до прогнозованої середньої заробітної плати українців у 2019 р. (10100 грн) [3].

Таким чином чи може йти мова про попереджувальний ефект зазначеної норми, враховуючи і той факт, що додаткове покарання у вигляді позбавлення права керувати транспортними засобами на строк до трьох років передбачене у санкціях частин 1 і 2 ст. 286 КК як альтернативне? Вважаємо, що ні. Для порівняння санкція ч. 1 ст. 130 КУпАП «Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції» передбачає накладення штрафу на водіїв у фіксованому розмірі – шестисот НМДГ з позбавленням права керування транспортними засобами на строк один рік.

22.11.2018 р. Верховною Радою України було прийнято Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень [4]. Зазначений проект закону передбачає встановлення більш суворих покарань за злочин, передбачений ч. 1 ст. 286 КК, зокрема: штраф запропоновано збільшити з розміру від двохсот до п'ятисот НМДГ до розміру від

трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ; додаткове покарання у вигляді позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років запропоновано зробити обов'язковим. Наразі 07.12.2018 р. зазначений Проект закону направленим на підпис Президенту України, однак й досі ним не підписаний. На нашу думку, цілком вірною є законодавча ініціатива щодо встановлення більш суворого покарання за злочин, передбачений ст. 286 КК. Так запропонований розмір штрафу у розмірі від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ вбачається цілком відповідним до тяжкості вчиненого діяння та здатним здійснювати попереджувальний вплив на осіб, що керують транспортними засобами. Слід також підтримати ініціативу законодавця щодо встановлення додаткового покарання у вигляді позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років в якості обов'язкового. Проте зовсім незрозумілим є те, що у зазначеному Проекті закону такий же вид покарання у ч. 2 цієї статті залишений факультативним. Вбачаємо необхідним виправити зазначену невідповідність і передбачити покарання у вигляді позбавлення права керувати транспортними засобами на строк до трьох років в якості обов'язкового і в санкції ч. 2 ст. 286 КК. Встановлення мінімального строку, на який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення права керувати транспортними засобами, на рівні одного року, надасть суду можливість індивідуалізувати практику призначення зазначеного виду покарання.

Аналізованим Проектом закону від 22.11.2018 р. до КК України також встановлюється відповідальність за керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (ст. 286-1 КК відповідно до Проекту закону) [4]. Вбачається, що введенням до КК ст. 286-1 КК законодавець створює колізію між застосуванням п. 13 ст. 67 та ст. 286 КК України [5, с. 867]. Крім того передбачена Проектом закону норма є більш м'якою, ніж чинні адміністративні стягнення за злісне порушення зазначеної норми: так, відповідно до ч. 3 ст. 130 КУпАП за вчинення керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та

швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а так само відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, особою, яка двічі протягом року піддавалася адміністративному стягненню за зазначене правопорушення поряд з іншими передбачається таке стягнення як позбавленням права керування транспортними засобами на строк десять років [6]. Відповідно криміналізація керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, не лише призведе до колізії цієї норми з нормою ст. 286 КК, і крім того зробить фактичну відповідальність за вчинене правопорушення більш м'якою, оскільки відповідно до КК України максимальний строк позбавлення права займатися певною діяльністю як додаткового покарання становить строк від одного до трьох років (ч. 1 ст. 55 КК України). Таким чином, щоб зробити відповідальність за керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, більш суворою в частині призначення додаткового покарання у вигляді строк позбавлення права займатися певною діяльністю необхідно вносити зміни і до загальної частини КК України, як це до речі було здійснено декілька років тому в КУпАП (ч. 2 ст. 30 КУпАП).

Резюмуючи, пропонуємо, викласти санкції частин 1 і 2 ст. 286 КК в наступній редакції:

абз. 2 ч. 1 ст. 286 КК: «карається штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років»;

абз. 2 ч. 2 ст. 286 КК: «караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років».

Список бібліографічних посилань

1. Статистика аварійності в Україні // Управління безпеки дорожнього руху : сайт. URL: <http://www.sai.gov.ua/ua/ua/static/21.htm> (дата звернення: 01.03.2019).
2. Статистика ДТП в Україні // Патрульна поліція : сайт. URL: <http://patrol.police.gov.ua/ru/statystyka/> (дата звернення: 01.03.2019).
3. В 2019 году средняя зарплата в Украине составит 10,1 тыс. гривен, – Минфин // БУКВЫ : сайт. URL: <https://bykvu.com/bukvy/107942-v-2019-godu-srednyaya-zarplata-v-ukraine-sostavit-10-1-tys-griven-minfin> (дата звернення: 01.03.2019).
4. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень / ініціатори: А. А. Кожем'якін, М. П. Паламарчук, І. О. Котвіцький та ін. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928 (дата звернення: 01.02.2019).
5. Крайник Г. С., Овчаренко А. Є. Щодо перспектив доповнення Кримінального кодексу України статтею 286. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63). С. 865–868.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.03.2019).

Одержано 03.04.2019

★

УДК 342.951

Віктор Вікторович Білан,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Діяльність дільничних, на відміну від працівників інших служб, є багатофункціональною і забезпечує у визначеному обсязі всі напрямки і види адміністративної і іншої діяльності поліції. Цим визначається їх особливе місце, роль та значення у вирішенні завдань Національної поліції. Дільничний офіцер поліції є представником Національної поліції на поліцейській дільниці. У своїй повсякденній діяльності він керується Конституцією Ук-